

VISI PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda br. Pž. 3026/86 od 23. 6. 1987.

Vijeće: Mr. Veljko Vujović, mr. Pave Dević, prof. dr. Branko Jakaša

ODGOVORNOST BRODARA ZA MANJAK I OŠTEĆENJE TERETA

Kad se brodar želi osloboditi od odgovornosti za štetu nastalu na teretu pozivom na odredbu iz čl. 556. st. 1. ZPUP mora dokazati postojanje jednog od »izuzetnih slučajeva« i da je taj slučaj uzrokovao štetu — Vjetar jačine 7 do 8 bofora uz more jačine 7 bofora u Tirenskom moru ne predstavlja višu silu za brod od 11.440 DWT odnosno 8874 BRT — Dužnost primatelja oštećenog tereta da prilikom saniranja tereta postupa pažnjom dobrog privrednika — Odluka SIV-a o visini stope zatezne kamate primjenjuje se i na zahtjev za naknadu štete nastale strankama zbog povrede ugovora u privredi.

U sporu u kojem tužitelj, na temelju cesije primatelja tereta po teretnici zahtijeva da mu tuženi brodar naknadi štetu zbog manjka i oštećenja dijela tereta sirove kave prevoženog tuženikovim brodom »Boka«, ukrcanog u luci Veracruz (Meksiko) po teretnicama broj 1 do 11, sve izdane dana 29. XII. 1980. godine, a iskrcavanog u luci Dubrovnik u vremenu od 20. do 25. veljače 1982. godine, prvostepenom presudom u cijelosti je prihvaćen tužbeni zahtjev i tuženiku naloženo da tužitelju plati iznos od dinara 865.448 s pripadajućim kamatama i nadoknadi parnični trošak.

Utvrdivši nespornim da je primatelj tereta na odredištu pravovremeno prigovorio brodaru manjak dvije vreće, manjak sadržaja (91 kg kave) u tri oštećene vreće, da je 30 vreća bilo mokro, a 128 vreća kontaminirano cink koncentratom, kod nesporne visine tužbenog zahtjeva (obračuna štete), prvostepeni sud je zauzeo stanovište da je tuženi brodar temeljem čl. 550. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (Sl. I. SFRJ broj 22/77, 13/82 i 30/85 — u nastavku teksta: ZPUP) odgovoran da tužitelju naknadi štetu nastalu na teretu tokom prijevoza brodom »Boka«, pri čemu nije prihvatio prigovor tuženika da postoje izuzetni slučajevi zbog kojih tuženi brodar ne odgovara,

tj. da je močenje 30 vreća nastalo zbog posebne naravi tereta, a da vremenska nepogoda dana 20. II. 1981. godine, za vrijeme plovidbe u Tirenskom moru, koja je imala za posljedicu miješanje tereta cink koncentrata s tere-
tom sirove kave u 128 vreća, predstavlja višu silu.

Prvostepeni sud je nadalje na temelju priloženih spisa Carinarnice D. i zapisnika RO »Jugoinspekt« Zagreb, OOUR »Agrokontrola« Dubrovnik, zaključio da su osiguranik tužitelja i primalac tereta po teretnici — otpremnik postupajući pažnjom »urednog privrednika« poduzeli sve mjere koje je bilo moguće poduzeti u okviru postojećih propisa u cilju smanjenja štete na oštećenom dijelu tereta.

Protiv ove presude žalbu je podnio tuženik i presudu pobija zbog svih žalbenih razloga iz čl. 353. st. 1. ZPP s prijedlogom da se ukine »u dijelu koji se odnosi na štetu uništenjem 128 vreća kave i u dijelu koji se odnosi na 30 vlažnih vreća« i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje ili presuda preinači i tužitelj u tom dijelu odbije s tužbenim zahtjevom.

U žalbi u bitnom navodi da je pogrešan zaključak prvostepenog suda prema kojem tuženi brodar odgovara za štetu na teretu u 30 oštećenih vreća premda iz nalaza havarijskog vještaka M. Sesse proizlazi da je navedena šteta nastala zbog posebne naravi tereta iz čega slijedi da brodar ne odgovara za štetu (čl. 556. st. 1. t. 8. ZPUP).

Suprotno stanovištu prvostepenog suda tuženik smatra da iz provedenih dokaza tokom postupka proizlazi da je uzrok oštećenja 128 vreća kave viša sila uslijed nevremena, dakle da tuženi brodar ne odgovara ni za tu štetu temeljem odredbe čl. 556. st. 1. t. 2. ZPUP, a podredno da primalac tereta po teretnici i osiguranik tužitelja nisu postupili pažnjom dobrog privrednika kada su, ne obavještavajući o poduzetom tuženog brodarar, dopustili da se uništi kava u 128 vreća samo iz razloga jer je onečišćena cinkovim koncentratom iako su bili u posjedu uzorka cinkovog koncentrata i mogli ustanoviti da se havarirana kava može sanirati prženjem.

Podredno pobija prvostepenu presudu i u odnosu na dosuđene kamate po stopi većoj od 8% »jer je u momentu štete kamata bila 8%«.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Ispitujući prvostepenu presudu u pobijanom dijelu u kojem je tužbeni zahtjev prihvaćen za dinara 849.267,10 koliko iznosi šteta u 30 mokrih vreća i u 128 vreća kave onečišćenim sa cinkovim koncentratom, te za kamatu po stopi koja prelazi 8%, u granicama žalbenih razloga iz čl. 365. st. 2. ZPP, drugostepeni sud je utvrdio da je presuda pravilna i zakonita.

Presuda je donesena u postupku u kojem nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. ZPP.

Na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje, nakon savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, te na temelju rezultata cjelokupnog postupka, prvostepeni sud je pravilno primijenio ma-

terijalno pravo kada je polazeći od odredbe čl. 550. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, prema kojoj brodar odgovara za svako oštećenje, manjak ili gubitak tereta koji primi na prijevoz od preuzimanja pa do predaje, prihvatio tužbeni zahtjev u cijelosti.

Kod nesporne činjenice da je primalac tereta po teretnici stavio tuženom brodaru pravovremen i uredan prigovor zbog oštećenja i manjka tereta, pretpostavlja se dok brodar suprotno ne dokaže, da mu je teret predan onako kako je naznačen u teretnici (arg. a contr. iz čl. 541. st. 1. ZPUP).

Tuženik tokom prvostepenog postupka, kako to pravilno zaključuje prvostepeni sud na temelju provedenih dokaza, nije dokazao da oštećenje i manjak tereta potječu iz uzroka koji se nisu mogli spriječiti niti otkloniti pažnjom urednog brodaru (čl. 553. ZPUP).

Neosnovano tuženik ističe u žalbi da je šteta na teretu nastala zbog više sile i posebne naravi tereta, dakle iz uzroka navedenih u čl. 566. st. 1. toč. 2. i 8. ZPUP.

Da bi se brodar oslobodio odgovornosti za štetu nastalu na teretu pozivom na odredbu iz čl. 556. st. 1. ZPUP, mora dokazati postojanje jednog od »izuzetnih slučajeva« i da je taj slučaj uzrokovao štetu.

Pravilan je zaključak prvostepenog suda da tuženik tokom postupka nije dokazao da je onečišćenje 128 vreća kave cinkovim koncentratom uzrokovano višom silom, a niti da je oštećenje kave u 30 mokrih vreća u uzročnoj vezi s posebnom naravi tereta.

Vjetar jačine 7 do 8 bofora uz more jačine 7 bofora, na koje je naišao brod »Boka« prilikom plovidbe Tirenskim morem prema prolazu Mesina, ne predstavlja za brod takvih karakteristika (11.440 DWT odnosno 8.874,73 BRT) višu silu, jer je takve vremenske uvjete na tom području tuženi brodar mogao predvidjeti postupajući pažnjom urednog brodaru, pri čemu je teret na brodu trebao biti tako složen, raspoređen i osiguran da i u takvim uvjetima koji se mogu pojaviti u plovidbi ne može doći do pomicanja tereta koji može ugroziti taj teret i drugi teret na brodu.

Onečišćenje 128 vreća kave sa cinkovim koncentratom iz navedenih razloga ne predstavlja višu silu.

Tuženik nije dokazao niti da je oštećenje tereta u 30 mokrih vreća, nakon izvršene sanacije neupotrebljeno ostalo 197 kg ili 9,38% ukupno uvrećene količine kave, u uzročnoj vezi s naravi tereta, nezavisno od mišljenja havarijskog komesara, koji je izvršio pregled tereta po nalogu tuženog brodaru, prema kojem ovlaženje »vjerojatno potječe od samog tereta«.

Tuženik nije prilikom ukrcaja tereta unio u teretnicu primjedbe, što znači da vreće kave nisu bile »mokre i flekave« prilikom ukrcaja tereta. Način na koji su vreće smočene, te količina mokrih vreća, upućuje na pravilnost zaključka prvostepenog suda da do močenja vreća, a s tim u vezi i do oštećenja kave u vrećama nije došlo uslijed svojstva tereta (kave) već iz razloga za koje, kod postojanja »čiste teretnice«, može biti odgovoran samo tuženi brodar.

Pri tome ni stanovište tuženika da tužitelj osiguranik i primatelj tereta po teretnici nisu postupali pažnjom dobrog privrednika kada su dopustili da se uništi kava sadržana u 128 vreća onečišćenih cinkovim koncentratom umjesto da saniranjem tereta (prženjem kave) smanje nastalu štetu, nije dokazano.

Pravilno je prvostepeni sud na temelju podataka u spisima Carinarnice D. broj UP/I-1067/81 i broj UP/I-162/81, te zapisnika RO »Jugoinspekt« broj 30 i 63/21 od 13. VI. 1981. godine utvrdio da je količina kave u 128 vreća uništena iz razloga jer je bila onečišćena cinkovim koncentratom.

U zapisniku »Jugoinspekt« Zagreb OOUR »Agrokontrola« Dubrovnik broj 30 i 63/21 od 13. lipnja 1981. godine proizlazi da je kava u 128 vreća bila »veoma pokvarena i nije bilo moguće u Dubrovniku sanirati je zbog velikog kvara i toksičnosti cinkova koncentrata, kojim je kava bila zagađena«.

Iz dopisa Saveznog tržnog inspektorata, Područne organizacione jedinice Dubrovnik 06/3 br. 17/2-84 od 21. III. 1984. godine (list 87) upućenog prvostepenom sudu, proizlazi da je organoleptičkim pregledom bez potrebe da se uzimaju uzorci, sanacijom i više desetina vreća, utvrđeno da je zbog prisustva praha (cinkova koncentrata) došlo do kvara sirove kave, te da sanacija takve kave nije mogla biti izvršena niti njenim prženjem.

Pri tome treba istaći da je rješenjem Saveznog tržnog inspektorata Područne organizacione jedinice Dubrovnik broj 06/3-56/5-81 od 11. III. 1981. godine (list 23) odbijen zahtjev tužiteljeva osiguranika, da se odobri izdavanje certifikata za navedenu količinu kave uz obrazloženje da je na temelju izvršenog organoleptičkog pregleda utvrđeno da proizvod ne odgovara kvaliteti i drugim svojstvima propisanim Pravilnikom o kvaliteti kave (»Sl. l. SFRJ«, 13/78).

Tvrdnja havarijskog komesara da cinkov koncentrat kojim je bila zaprašena kava nije toksičan nije relevantna, jer za takvu tvrdnju ne postoji odgovarajuće mišljenje stručne organizacione utemeljeno na uzorku cinkova koncentrata uzetog s broda.

Pravilno je prvostepeni sud dosudio tužitelju zatezne kamate, i to počam od 17. IV. 1982. godine, po stopi koja prelazi 8%, dakle po stopi utvrđenom Odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate (»Službeni list SFRJ«, broj 19/82) jer se navedena odluka odnosi i na zahtjeve za naknadu štete nastale strankama zbog povrede ugovora u privredi, pri čemu nije odlučno da li je potraživanje tužitelja dospjelo i zatezne kamate počele teći prije toga datuma.

Cijeneći da nisu ostvareni žalbeni razlozi kao ni razlozi na koje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti odbijena je žalba tuženika kao neosnovana i potvrđena prvostepena presuda u pobijanom dijelu.

Pave Dević, sudac Višeg privrednog suda Hrvatske

Summary:

LIABILITY OF SHIP OPERATOR FOR SHORTAGE AND DAMAGE TO CARGO

In order to be exempted from liability for cargo damage in accordance with art. 556(1) of the Maritime and Inland Navigation Act (1978), the ship operator must prove that one of the so-called »exceptional cases« has occurred and damage was caused thereby. It can not be said that a wind of 7—8 Beauforts in the Tiranean Sea is a force majeure in relation to a ship of 11 440 DWT and of 8.874 GRT. The consignee of the damaged cargo must mitigate such damage with care corresponding to that undertaken by a commercial man acting with due diligence. The interest rate for the damage sustained by the breach of commercial contract is the same as that stated in the Decision on interest rates for delayed execution of contractual obligations issued by the Yugoslav Federal Executive Council.